

СЕКЦІЯ ЗА ТЕМАТИЧНИМ НАПРЯМОМ 4. МЕДІАОСВІТА ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

SECTION ON THEMATIC AREA 4. MEDIA EDUCATION AND SOCIAL COMMUNICATIONS IN THE CONDITIONS OF SOCIAL TRANSFORMATIONS

Антон Васько,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – Галина Радчук,
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології розвитку та консультування,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

У сучасних умовах випускник закладу вищої освіти має мати не лише сформовані професійні компетентності, але й певні лідерські якості, які дозволять йому успішно реалізувати свій творчий потенціал у практичній діяльності.

Поняття «лідерські якості» здебільшого розуміють як «...індивідуально-особистісні й соціально-психологічні особливості особистості, які впливають на групу та приводять її до досягнення мети» [1, с. 6]. На думку дослідників, провідними лідерськими якостями фахівців, яких потребує ринок праці, в першу чергу є: комунікабельність (здатність до спілкування, встановлення соціальних зв'язків та контактів); компромісність (здатність до компромісного вирішення проблемних питань під час управління, ділової та міжособистісної взаємодії); цілеспрямованість (здатність досягати поставленої мети); впевненість (впевнена поведінка під час прийняття рішень та здатність до саморегуляції); рефлексивність (здатність до самопізнання та саморозвитку).

Роки навчання у закладі вищої освіти є вирішальним періодом для формування лідерських якостей, оскільки саме в цей час відбувається активне становлення особистості, розвиток професійних навичок та соціалізація. Розвиток лідерських якостей у здобувачів вищої освіти сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку праці, забезпечує ефективну командну роботу та стимулює особистісне зростання загалом.

В умовах високої конкуренції на ринку готельних та ресторанних послуг лідерство відіграє ключову роль у формуванні стійкого успіху. Адже успішне функціонування готельно-ресторанних закладів неможливе без ефективного управління персоналом, розвитку сервісної культури, встановлення міцних

комунікацій, управління конфліктами та втілення інновацій під керівництвом лідера. Проте до недавнього часу основний акцент керівників робився на строгому управлінні й контролі, але в умовах постійних змін і підвищення вимог до якості обслуговування такий підхід не завжди є ефективним. В сучасних умовах готельно-ресторанної індустрії важливо переосмислити традиційні підходи до лідерства. В зв'язку з цим набуває актуальності проблема розвитку лідерських якостей у майбутніх працівників готельно-ресторанного бізнесу.

Значущість розвитку лідерських якостей підтверджується численними дослідженнями, які вказують на позитивний вплив лідерських навичок на академічну успішність, психологічне благополуччя та професійний успіх випускників закладів вищої освіти. Проте, незважаючи на значну увагу до проблеми лідерства в теоретичних дослідженнях, практичні аспекти формування лідерських якостей у здобувачів вищої освіти часто залишаються недостатньо розробленими.

Організація процесу розвитку лідерських якостей є доволі складним процесом, який відбувається поетапно. Розглянемо етапи розвитку лідерських якостей у майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу із притаманними їм педагогічними завданнями супроводу процесу формування лідерських якостей у здобувачів вищої освіти та результатами, що досягаються.

Перший етап – *послідовно-поетапне орієнтування особистості на ціннісне осмислення лідерських компетенцій*. В процесі реалізації цього етапу спочатку робиться акцент на засвоєння здобувачами таких тем, як: поняття про особистість; психологічний і соціальний розвиток особистості; активність особистості; мотивація як прояв потреб особистості; структура особистості (темперамент (індивідуальний стиль діяльності), спрямованість (світогляд), характер (особливості управлінських рішень), здібності (розкриття задатків у діяльності)). Потім виявляються потреби і можливості, що лежать в основі лідерського потенціалу здобувача освіти, необхідні лідерські якості, обговорюється особистісний сенс ставлення до життя, самого себе і необхідність формування лідерських якостей.

Цей етап здійснюється під час спеціальних занять в академічних групах у поєднанні з індивідуальними консультаціями, під час яких студенти беруть участь у проблемних діалогах, дискусіях, бесідах. Їх призначення виконувати функції інформації (повідомлення знань), стимулювання і мотивації, усвідомлення своїх потенційних можливостей; проходять різноманітні тестування для виявлення рівня лідерського потенціалу. Також на цьому етапі організовуються заходи, спрямовані на оцінювання ставлення здобувачів освіти до власних лідерських потреб і можливостей, виділення значущої галузі їх прояву в процесі життєдіяльності і спільний пошук конструктивних шляхів та засобів активізації лідерського потенціалу студента в системі неперервної освіти. З точки зору психолого-педагогічного супроводу, ця стратегія передбачає реалізацію методів, прийомів і засобів ознайомлювального та рекомендаційного характеру.

Другий етап – залучення здобувачів освіти до лідерських дій у спеціально організованих пізнавально-професійних ситуаціях. Цей етап передбачає організацію спеціальних пізнавально-професійних ситуацій шляхом організації вправ, ділових ігор і тренінгів, які сприяють розгортанню лідерського потенціалу особистості (послідовно на всіх курсах навчання в ЗВО).

Як зазначають А. Шулдик і Г. Шулдик [5], у процесі залучення студентів до лідерських дій у спеціалізованих пізнавально-професійних ситуаціях найбільші зміни відбуваються в організаторських та соціально-комунікативних якостях особистості студента. В одній і тій самій ситуації не всі люди діють однаково в силу своїх індивідуальних відмінностей. В подібних, але нетотожних ситуаціях одна людина діє однотипово, оскільки існує стабільність по відношенню до ситуацій; за умови повторення ситуації людина поводиться так само, як і раніше, що свідчить про стабільність в часі. Таким чином, в процесі залучення студентів до лідерських дій в спеціально організованих ситуаціях створюється основа їхньої поведінки в майбутньому, розглядаються всі можливі варіанти, виробляється зразок поведінки.

Третій етап – збагачення лідерського досвіду здобувачів освіти в позанавчальній діяльності, самостійно (включно із працевлаштуванням). Він розглядається як стратегія, яка дає змогу активізувати лідерські можливості в процесі становлення особистості як лідера-професіонала і реалізується у вибіркових курсах, які допомагають здобувачу освіти правильно побудувати свій виступ перед аудиторією, вибрати оптимальне рішення із альтернативно можливих, спрогнозувати результат діяльності в умовах ситуативної невизначеності, оволодіти навичками самоорганізації пізнавально-професійної діяльності і т. ін. Метою таких вибіркових курсів є також подолання пасивності студентів та їхньої невпевненості в своїх лідерських можливостях. Однією з ефективних форм розвитку лідерських якостей у майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу може бути участь у позанавчальній розвивальній програмі «Школа професійного розвитку та лідерства». У закладі вищої освіти, який готує майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу, розвивальна програма такого типу має бути спрямована на формування особистісних і професійних якостей, відповідальності, організаційних і комунікативних здібностей, ініціативності, адаптивності, конкурентоспроможності та потреби в самореалізації організаційних та управлінських компетентностей, навичок роботи з клієнтами.

Вибір змісту, форм та методів розвитку лідерських якостей у майбутніх фахівців готельно-ресторанного бізнесу має бути обумовлений, перш за все, інтересами самих здобувачів освіти та потребами галузі, яка надає готельно-ресторанні послуги.

Список використаних джерел

1. Лі Цзіці. Лідерські якості як вектор успішної професійної підготовки фахівця. *Innovative solutions in modern science*. 2016. № 8(8). С. 1–9.
2. Радчук Г., Козак О. Теорії лідерства в сучасному психологічному дискурсі. *Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post industrial*: Colección de documentos científicos «ΛΟΓΟΣ» con

actas de la Conferencia Internacional Científica y Práctica. 24 de abril de 2020. Barcelona, España. Vol. 3. С. 109–112. URL: <https://doi.org/10.36074/24.04.2020.v3>

3. Симонович Н. Визначальні особливості професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи. *Нова педагогічна думка*. 2021. Том 106. № 2. С. 39–42.

4. Стрельников В. Ю., Лебедик Л. В. Формування ключових і професійних компетенцій майбутніх фахівців готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 3(198). С. 47–52. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3\(198\)-47-52](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3(198)-47-52)

5. Шулдик А., Шулдик Г. Діагностика та формування лідерських якостей у здобувачів вищої освіти. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 4(64). С. 229–239. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-64-229-239>

Вікторія Гальченко,

доктор психологічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти,

Український державний університет імені Михайла Драгоманова,

Анна Гончарук,

магістрант кафедри дошкільної освіти,

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В сучасному світі, де інформаційні технології та медіа стають невід'ємною частиною повсякденного життя, питання медіаграмотності набуває особливої актуальності. Особливо важливою є ця проблема для дітей старшого дошкільного віку, оскільки в цьому віці формуються основи їхнього сприйняття медіа-контенту. Медіаграмотність не лише допомагає дітям орієнтуватися в інформаційному просторі, але й сприяє розвитку критичного мислення, що є необхідним для успішної адаптації в суспільстві [1].

Дослідженню феномена медіаграмотності присвячені праці таких науковців, як D. Вааске, В. Іванов, О. Волошенюк, Н. Лалак, С. Кириленко, W. Potter та ін.

Мета цього дослідження полягає у розкритті психолого-педагогічних умов формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

Діти старшого дошкільного віку активно взаємодіють з різноманітними формами медіа, такими як: телевізійні програми, мультфільми, ігри та інтернет-контент. Вони не лише споживають інформацію, але й формують свої уявлення про світ, взаємини з іншими людьми та соціальні норми. У цьому контексті медіаграмотність є не лише важливим інструментом для розуміння медіа, але й засобом для формування особистості дитини.

На думку сучасних дослідників, важливо включати елементи медіаосвіти в навчальні програми дошкільних закладів. Дослідники зазначають, що це може бути здійснено через тематичні заняття, інтерактивні ігри, проєкти, що передбачають роботу з різними джерелами інформації. Завдяки цьому діти вчаться не лише сприймати інформацію, але й аналізувати її зміст та форму [4].